

ENGELSK SÄDESÄRLA HÄCKANDE I FAGERSTA 1977

Jan Hellström & Mikael Vesanen

Vid ett besök vid Rudgruvan - strax NV Fagersta - den 1.6 1977 upptäckte J.H. en sädesärla som han, tack vare den ovanligt mörka och kontrastrika dräkten, omedelbart hänförde till den västliga rasen M. a. varrellii - en hona.

Ärlan uppträdde mycket aggressivt och motade ivrigt bort sina normaltecknade artfränder. Då den engelska sädesärlan ännu efter en veckas tid fanns kvar och eftersom det aggressiva beteendet inte hade mattats - utan snarare tilltagit - började häckning misstänkas. Häckning kunde också konstateras den 12.6 då tre nyligen flygga ungfåglar sågs matas av den engelska sädesärlan och en "vanlig" hane. Någon skillnad i utseendet gentemot normala ärleungfåglar gick inte att upptäcka - möjligen var de något mörkare på bröstet och i ansiktet.

Området, inom vilket ärlefamiljen sågs uppträda, karakteriserades av de gigantiska gruvbyggnader som står i centrum därav. Genom området löper också några grusvägar, på vilka den engelska sädesärlan ofta sågs spatsera. Området är alltså tämligen öppet och en ganska typisk ärlebiotop - förhållandevis ofta sågs dock ärlan mata i mer "ursprunglig" terräng, långt inne i en lövskögsdunge!

Dräktbeskrivning:

Hjässan, nacken och framyggen glänssande korpsvarta. Skulderfjädrar och den nedre delen av ryggen samt övergumpen mörkt gråsvarta (en del fjädrar med rent svarta spetsar fanns dock insprängda) - kanarna är svarta även här. De övre stjärtäckarna och stjärtens ovan sida (förutom de yttersta pennorna) ävenledes svarta (se Fig 1). På bröstet en stor svart haklapp - denna och del svarta på nacken ej ihopflytande, men i skarven mellan dessa och en bit ned på buksidorna en skarp skuggning i grått. Buken och undergumpen vita. Huvud- och armpennorna mörkt gråsvarta - tertialerna med breda, vita kanter. Armbäckarna svarta med breda, vita bräm på de större och mellersta (de inre stora täckarfjädrarna något ljusare än övriga täckare - gråaktiga).

Ästliga vita partier syntes framträda betydligt bättre än respektive hos nominatrasen - säkert till följd av den i övrigt så mörka dräkten. Den mest påfallande karaktären i flykten var avsaknaden av kontrast mellan stjärt-ovansida och rygg.

Fig 1 finns på omslagets framsida.

Jan Hellström, Sturevägen 14 C, 773 00 FAGERSTA

Mikael Vesanen, Håsthovsv. 8 B, 773 00 FAGERSTA

69

I september och oktober var i stort sett hela viken en enda dybank.

Förutom nedanstående vadarobservationer gjordes många andra intressanta noteringar vid viken under hösten. (Tabell 1.).

- - - - 0 - - - -

Norra Frösshamsarviken kommer för övrigt även under hösten 1977 att vara av intresse då viken under våren svämmade över och ännu i mitten av juli låg mängder av vatten på fälten mellan Fornäs och Fjndlaviken.

På dessa gården översomrade ett flertal ånder (t.ex. ett 40-tal blå-ånder, salskrake) och svartanäppor, gluttanäppor, grönbenor m.fl. några ra rasta redan i början av juli månad.

Ulf Eriksson, Stora Torget 6, 752 00 ARMOGA.

SMÄRRE MEDELANDE

KAJOR (CORVUS MONEDULA) UTNYTTJANDE GRÄSHOLME I GÖRGEN SOM ÖVERNATTNINGSPLATS.

Natten den 6 juni 1976 besökte undertecknad, tillsammans med Harry Vesanen, sjön Gorgen, vilken är belägen strax väster om Vasterfjärnebo.

Sjön som är av entrof karaktär förtjunnar under sommarhalvåret knappt att benämnas sjö, då dess botten vid denna tid brukar vara så gott som helt blottad - sommaren -76 var inget undantag.

Då vi i tämligen maktig fart passerade sjöns sydände började oro märkas bland fåglarna i sjön. Med öronbedövande skrän lyfte plöteligt den skrantmäskoloni som fanns i sjön, åtföljda av ca 200 kajor! Dessa hade lyft från en i sjön belägen gräsholme, och kunde efter en stunds väntan ses återvända dit. Snart rådde tystnad och helt uppenbart var alltså att kajorna tillsammans med måsfåglarna ämnade övernatta där.

Situationen verkade för observatörerna något svårtydlig och en snabb kontroll i litteraturen gav inget resultat. Finns det någonsin någon som iakttagit något liknande kan det finnas skäl att höra närmare om detta - skriv ett "smärre meddelande"!

Sedan detta skrevs har undertecknad, genom två Örebroornitologer, Staffan Bensch och Krister Jönsson, fått höra att övernatning av kajor, i det närmaste identisk med den ovan beskrivna, ämminstone under några års tid (på senvår och sommar) har förekommit vid sjön Tysslingen utanför Örebro. Det iakttagna beteendet är kanske trots allt inte så ovanligt som jag först förmodade. Troligen utnyttjar kajorna den "säkerhetsfaktor" som en skrantmäskoloni helt uppenbart är.

Mikael Vesanen

68